

मा. मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली
युनेस्को जागतिक वारसा कोकणातील
कातळशिल्पे संनियंत्रण समिती गठीत
करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक :पुवसं-२०२४/प्र.क्र.०४/सां.का.३
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग
मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२
दिनांक : ०१ फेब्रुवारी, २०२४

वाचा :- संचालक, पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालय, मुंबई यांचे पत्र
जा.क्र. तंत्र/मं.प.संनियंत्रण समिती/२०२४/४४, दि.०४.०१.२०२४

प्रस्तावना :-

राज्यघटनेतील कलम ४९ अनुसार राज्यातील सांस्कृतिक वारशाचे संरक्षण, जतन व संवर्धन करणे हे राज्याचे कर्तव्य आहे. महाराष्ट्र प्राचीन स्मारके व पुराणवस्तुशास्त्रविषयक स्थळे व अवशेष अधिनियम, १९६० च्या तरतुदीन्वये राज्य संरक्षित स्मारक घोषित करण्याची कार्यवाही राज्य शासनाकडून पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालयाद्वारे केली जाते. राज्य संरक्षित स्मारके विशेषतः किल्ले हे जतन संवर्धनाच्या चांगल्या अवस्थेत आणणे व त्यावरील पर्यटन सुविधांचा विकास करून ही स्थळे लोकाभिमुख व जागतिक दर्जाची पर्यटन स्थळे व्हावीत, तसेच पर्यटन व सांस्कृतिक वारसा जतन या क्षेत्रात स्थानिक रोजगाराला चालना मिळावी, याकरीता किल्ले संवर्धन व पर्यटन वृद्धी व्हावी, या उद्दिष्टाने योजना तयार करण्याचा शासनाचा मानस आहे.

पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालयामार्फत महाराष्ट्र राज्यातील रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील कातळशिल्पे यांना युनेस्को जागतिक वारसा नामांकन मिळण्याहेतू नामांकन प्रस्ताव सादर करण्यात आला आहे. सदर प्रस्ताव पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालयामार्फत भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण, नवी दिल्ली युनेस्कोकडे सादर करण्यात येतात. परंतु सदर प्रस्ताव युनेस्कोकडे सादर करण्यापूर्वी युनेस्को जागतिक वारसा कोकणातील कातळशिल्पे संनियंत्रण समिती गठीत करण्याबाबतचा प्रस्ताव संचालक, पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालय यांनी संदर्भाधीन पत्रान्वये शासन मान्यतेस्तव सादर केला आहे. त्यानुसार सदर समिती स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

युनेस्को जागतिक वारसा कोकणातील कातळशिल्पे संनियंत्रण समिती गठीत करण्यास या शासन निर्णयाद्वारे मान्यता देण्यात येत आहे. या समितीची रचना पुढीलप्रमाणे राहील :-

अ.क्र.	पदाधिकारी	पदनाम
१.	मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य	अध्यक्ष
२.	प्रधान सचिव, सांस्कृतिक कार्य विभाग, महाराष्ट्र शासन	उपाध्यक्ष
३.	सचिव, पर्यटन विभाग, गोवा	उपाध्यक्ष

४.	विभागीय आयुक्त, कोकण विभाग	सदस्य
५.	जिल्हाधिकारी, जि. रत्नागिरी	सदस्य
६.	जिल्हाधिकारी, जि. सिंधुदुर्ग	सदस्य
७.	जिल्हाधिकारी, जि. दक्षिण गोवा, गोवा	सदस्य
८.	संचालक, पुरातत्व विभाग, गोवा	सदस्य
९.	सहायक संचालक, पुरातत्व विभाग, रत्नागिरी	सदस्य
१०.	प्रादेशिक पर्यटन अधिकारी, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ / पर्यटन संचालनालय	सदस्य
११.	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, जि. रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग	सदस्य
१२.	प्रादेशिक पर्यटन अधिकारी, जि. रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग	सदस्य
१३.	मुख्य अभियंता, सार्वजनिक प्रादेशिक बांधकाम विभाग, कोकण	सदस्य
१४.	श्रीमती तेजस्विनी आफळे व श्रीमती शौमी चॅटर्जी, संवर्धन वास्तुविशारद, क्रिएटिव्ह फुटप्रिंट्स	
१५.	श्री. सुधीर रिसबुड, रत्नागिरी, विषयतङ्ग	सदस्य
१६.	डॉ. रेझा अब्बास, विषयतङ्ग तथा संचालक, भारतीय नानकशास्त्र व संस्कृती शोध संस्थान, अंजनेरी	सदस्य
१७.	संचालक, पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालय, महाराष्ट्र शासन	सदस्य सचिव

२. समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे प्रस्तावित करण्यात येत आहे -

१. युनेस्कोमार्फत कातळशिल्पांना जागतिक वारसा नामांकन म्हणून मान्यता देण्यात आली आहे. त्यांचे पुरातत्व निकषांप्रमाणे स्थळ व्यवस्थापन आराखडा तयार करून त्याची अंमलबजावणी करणे.
२. कातळशिल्पांच्या विकासाबाबत नियुक्त केलेल्या संस्थेस मार्गदर्शन करणे.
३. सदर कामाच्या प्रगतीबाबत भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण आणि युनेस्को यांना संचालक, पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालय यांचेमार्फत वार्षिक अहवाल सादर करणे.
४. संवर्धन योजनेनुसार जतन व संवर्धन करणे.
५. कातळशिल्पांच्या जतन, संवर्धनाचा मर्यादीत पुरातत्वीय निकषांमध्ये बसणाऱ्या सुविधांचा आराखडा तयार करणे.
६. शाश्वत पर्यटन विकास उदा. रस्ते, वीज यांची उपाययोजना करणे.
७. संचालक, पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालय यांच्या मार्गदर्शनाने सदर काम पुरातत्वीय निकषानुसार होईल, याची दक्षता घेणे.
८. संबंधित जिल्हाधिकारी यांचेमार्फत कातळशिल्प परिसरातील सर्व शासकीय यंत्रणा उदा. सार्वजनिक बांधकाम विभाग, पर्यटन विभाग, वन खाते इ. यांमध्ये समन्वय साधून युनेस्कोच्या मानांकनातील निकषांप्रमाणे कातळशिल्प व त्याभोवतालचा परिसर राखला जाईल व शाश्वत विकसीत अवस्थेत असेल, हे सुनिश्चित करणे.

०३. सदर काम पुरातत्वीय निकषांनुसार होईल, याची दक्षता संचालक, पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालय यांनी घ्यावी.

०४. वित्त विभागाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयानुसार अनुज्ञेय असलेला प्रवास भत्ता व दैनिक भत्ता अशासकीय सदस्यांना लागू असेल. मात्र त्यांना विमान प्रवास आणि रेल्वेच्या वातानुकूलीन प्रथम वर्गाचा प्रवास अनुज्ञेय असणार नाही.

०५. अशासकीय सदस्यांचा प्रवास खर्च व दैनिक भत्ता यावर होणारा खर्च हा मागणी क्र.झेडडी-०२, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, १०३ पुरातत्वशास्त्र (०१) पुरातत्वशास्त्र संचालनालय (०१) (०१) पुरातत्वशास्त्र संचालनालय (अनिवार्य) (२२०५ १७३२) १३, कार्यालयीन खर्च या लेखाशिर्षाखाली त्या त्या आर्थिक वर्षातील उपलब्ध तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

०६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२४०२०११६३५४०१७२३ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या नावाने व आदेशानुसार.

(नंदा राऊत)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:

१. मा. राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव.
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. उपमुख्यमंत्री (गृह) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. उपमुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा. मंत्री (सांस्कृतिक कार्य) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. मा. मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
७. प्रधान सचिव, सांस्कृतिक कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
८. महानिदेशक, भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण, नवी दिल्ली.
९. विभागीय आयुक्त, कोकण विभाग
१०. सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई.
११. सचिव, पर्यटन विभाग, गोवा
१२. जिल्हाधिकारी, जि. सिंधुदुर्ग, रत्नागिरी, रायगड, नाशिक, पुणे, कोल्हापूर.
१३. जिल्हाधिकारी, जि. दक्षिण गोवा, गोवा
१४. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, जि. रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग
१५. मुख्य अभियंता, सार्वजनिक प्रादेशिक बांधकाम विभाग, कोकण
१६. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई, महाराष्ट्र सदर शासन
निर्णयाची वर्तमानपत्रातून प्रसिद्धी करण्यात यावी, ही विनंती
१७. अधिक्षण पुरातत्वविद, भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण मंडळ, मुंबई मंडळ.
१८. अधिक्षण पुरातत्वविद, भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण मंडळ, औरंगाबाद मंडळ.
१९. अधिक्षण पुरातत्वविद, भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण, चेन्नई मंडळ.

२०. संचालक, पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालय, मुंबई
२१. संचालक, पुरातत्व विभाग, गोवा
२२. संचालक, पर्यटन संचालनालय, मुंबई.
२३. प्रादेशिक पर्यटन अधिकारी, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ, मुंबई.
२४. राज्यस्तरीय वन अधिकारी / संबंधित मुख्य वन संरक्षक / वन विभागाचा सक्षम अधिकारी
२५. निवासी लेखापरीक्षा अधिकारी, मुंबई
२६. महालेखापाल (लेखापरीक्षा) १ / २, महाराष्ट्र
२७. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), १ / २, महाराष्ट्र
२८. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
२९. श्रीमती शिखा जैन, संवर्धन वास्तुविशारद, DRONAH, गुरुग्राम.
३०. श्रीमती तेजस्विनी आफळे व श्रीमती शौमी चॅटर्जी, संवर्धन वास्तुविशारद, क्रिएटिव्ह फुटप्रिंट्स.
३१. श्री. ऋषिकेश यादव, विषयतज्ज्ञ व समिती सदस्य.
३२. डॉ. सचिन विद्याधर जोशी, विषयतज्ज्ञ व समिती सदस्य.
३३. श्री. सुधीर रिसबुड, रत्नागिरी, विषयतज्ज्ञ
३४. डॉ. रेझा अब्बास, संचालक, भारतीय नानकशास्त्र व संस्कृती शोध संस्थान, अंजनेरी
३५. निवडनस्ती, सां.का.३